

Érdekes növénynevek VII.

patkánycserje J. *Palicourea* (P. 203). **patkányfü** J. ua. (MNöv. 150). R. 18. sz.: N. *patkányfü* 'Cynoglossum, Hundsunge' (Nyr. 85: 211), 1841: ua. 'Cynoglossum officinale' (Barra), 1896: ua. (TermtudKözl. 28: 652), 1911: ua. (Nsz. 231). Ma egy egzotikus növény elnevezése. A szótörténet tanúsága szerint azonban régebben a kutyanyelvűfű egyik társneve volt, a név magyarázata az, hogy ezt a növényt patkányok pusztítására használták. Összetartozik a *patkányirtófű* névvel (l. alább).

patkányfarkkaktusz J. *Aporocactus flagelliformis* (MNöv. 103). A kígyókaktusz (< német *Schlangenkaktus* 'ua.' [Genaust 70]) hasonló szemléleten alapuló alakfestő társneve. Valószínűleg az angol *rattail cactus* (Natter 55) átvétele. Hasonneve a *korbácskaktusz* (< ném. *Peitschenkaktus* 'ua.' [uo.]) és az *ostorkaktusz* (P. 194). A patkányfarkkaktusz latin *Aporocactus* nemzetségeve ennek a kaktusznak a sűrűségére, áthatolhatatlanságára utal, az 'átjárhatatlan' jelentésű görög *áporosz* szóból alkották. A németben a *Rattenschwanz* (M. 240), azaz 'patkányfark' a zsurlófű metaforikus elnevezése.

patkányirtófű J. *Cynoglossum officinale* (MNöv. 50). R. 1894: N. Csallóköz: *patkányirtó fü* 'ua.' (Ethn. 5: 37), 1908: ua. (Zelenyák 29), 1911: *patkány irtófű* 'ua.' (Nsz. 231). Az ebnyelvű-fű, kutyanyelvűfű egyik tájnyelvi neve. A névadás magyarázata az, hogy ezzel a növényvel régebben patkányokat mérgeztek.

patkánymag J. *Delphinium staphisagria* (Natter 168). Valamikor keresett növény volt ez a szarkalábféle, mert széttört magját zsiradékkal összekeverték, és az élősdiék (vö. *tetűölő fü* társneve), sőt a patkányok ellen is használták. Más növények szintén alkalmasak a nemkívánatosan elszaporodott patkányok irtására vagy csak elűzésére, ilyen például a közismert ökörfarkkóró. A TermtudKözl. (30: 665) idéz egy régi felhasználási javaslatot: „nem kell éhez semmi Patika, sem valamely keverék: hanem tsupán az ökörfark kórót kell ott lerakni gyökerestől, a' honnan el-akarjuk üzni a' Patkányokat. Ezen növény olly irtóztató a' Patkányok előtt, hogy onnan tüstént messze takarodnak, és fényes nappal is elbujdosnak”.

patkányvirág J. 1. Dunántúl: *Salvia nemorosa*; 2. Ormánság: *Rumex p.p.* (MNöv. 120; 150). R. 1894: N. *patkány virág* Szombathely 'Salvia nemorosa' (Ethn. 5: 37). Kesernyész illatával sokfelé bolhaűzésre alkalmazzák a zsályát, a tájnyelvi adatok szerint a patkányt is zavarja a szaga.

palackféregfü J. *Lythrum salicaria* (Szabó-Péntek 130). R. 1576: *palackfü* (SzlJsz. 375), 1578: *palackféreg fü* 'Sphatula, Gladiolus' (Herbarium 40), 1590: *palacka fü* 'Thlaspi' (SzikszF. 29), 1604: *palackfü* 'ua.' (MA.), 1775: *palack-fü, palack-féreg-fü* 'ua.' (Csapó 66), 1783: *palacka-fü, palack-fü* 'ua.' (NclB. 393), *nagy palack-fü* 'Clematis erecta' (uo. 381), *palack féreg-fü* 'Iris foetidissima' (uo. 324), 1792: *palacka fü* (Váli 185), 1798: ua. 'temondádfü' (Veszelszki 256), 1807: *palackféregfü* 'Iris foetidissima', *nagy palackafü* 'Clematis erecta' (MFüvK. 80), 1843: *nagy palackafü* 'ua.', *palackfü* és *tarsóka palackafü* 'Thlaspi bursa pastorum', *palackféregfü* 'Iris solidissima' (Bugát 335), 1845: *palackfü* 'Thlaspi campestre' (Műsz. 357), 1896: *palackafü* 'iszalag' (Pallas 13: 718), 1911: *palackféreg* 'Bursa', *palackfü* 'Lepidium; Bursa; Thlaspi' (Nsz. 225). N. MTsz. 1: 61: *palackféreg-virág* (Háromszék m. Angyalos, Besenyő, Gidófalva) | Nyr. 18: 574 és

Herman:Pászt. 682: ua. (Tótszentpál) 'ua.' | MNy. 4: 33: *palackféregfű* (Réty) 'Capsella Bursa-pastoris és *Thlaspi arvense*' | KertLap. 17: 243: ua. (Nagykőrös) 'nőszirm' | Nyr. 34: 106: *palac-fű* (Szentpál) 'páztortáska'.

A *palackfű*, *palackafű* stb. növényneveink a *palacka* 'Cimex; Wanze', azaz 'poloska' szóval függ össze. A R. *palacka* (16. sz. második fele: *palasz-féreg* [KolGl.], 1683: *palczka*, *palaczka* szó 'poloska' jelentésű [Nyr. 40: 112], 1815: *palatzka féreg* 'büdös féreg' [Kassai B 296]. Nyelvjárási $p^{TM}ck^{TM}$ Nyitra vid., Alsócsitár [MNyj. 3: 209] 'poloska') a szláv *plosk*, -a, -o 'lapos' (Nyr. 88: 24) szóból származik. E szó származéka *poloska* szavunk szláv eredetije is; vö. cseh N. *ploščka*, *ploška*, *plošt'ka* 'poloska' (TESz. 3: 245). Moór Elemér megad ugyan (Nyr. 88: 24) egy szlovák *ploščka* alakot is, de a TESz. szerint a szlovákból csak az alapszó más képzős származéka mutatható ki (vö. szlk. *ploštice* 'ua.'). és ezért a *poloska* nyugati szláv eredetű.

Különböző növényeket jelölnek az ezzel az állatnévvel alkotott botanikai terminusokkal, de minden esetben a növény szaga volt az elnevezés alapja. A debreceni füvészkönyv szerzői például a *palackféregfű*, *tsimazfű* névvel – Benkő József nyomán – az erősen illatozó *Iris foetidissima*t jelölik, amelynek társneve is a szagára utal: *büdös liliom* (MFüvK. 80). Ugyanígy magyarázható más növényeknél is a név, például Csapónál: „levelei megdörzsöltetvén oly büdösek, mint a büdösféreg”. Meliusz használati útmutatást is ad a jelölt növényhez (Herbarium 40): „ha megfxzxd és az ágyat, felt megktxzxd vele, meg xli az czimazókat az palaĐzkfergeket”. Szabó-Péntek 130: „a palackféregfűről 'Lythrum salicaria' azt mondják Kibéden, hogy elűzi a poloskákat”. Hasonlóképpen az idegen nyelvi megfelelők is a jelölt növények szagára utalnak, így a német R. 1783: *stinkende Schwertlilie*, *stinkende Weilwurz* (NclB. 324, 325). L. még a *poloskafű* szócikkét.

palackféregmag R. 1807: *palackkamag* 'Corispermum' (MFüvK. 58), 1825: *fényes palaszkamag* 'Corispermum nitidum' (MNy. 79: 120), 1843: *palaszkamag* 'ua.' (Bugát 335), 1845: *palackkamagú*, *palackkakergető* 'ua.' (Műsz. 357). A debreceni füvészkönyvből vették át a *Corispermum* Diószegiék tükörfordítással alkotott elnevezését a későbbi szerzők. Gyakrabban szerepel a növény **poloskamag** (MNöv. 156) hasonneve (*palacka*: poloska a régiségben). R. 1864: ua. (Gönczy 76), 1872: ua. (FKézK. 328), 1897: ua. (Pallas 14: 90). Ennek a növénynek a termése poloska nagyságú, és ahhoz hasonló. Társneve a *csimazkóró* (MNöv. 156). A magyar név a latin nemi elnevezés, a *Corispermum* (< görög *korisz* 'poloska'; *sperma* 'mag') tükörfordítása. A latin terminus alapján keletkezett a német *Wanzensame* 'ua.' (Genaust 177) kifejezés is.

vízi palacka R. 1815: *vízi palatzka* 'úszka, Nato necta' (Kassai B. 66). A tudományos *nato* név a latin *natus* 'úszó' jelentésű szóból származik, a növény vízi élőhelyére utal.

tigrisaloé J. Aloë variegata (P. 31). Az összetett szó *aloé* utótagja valószínűleg a német *Aloé* (PbF. 74) átvétele. Végző soron az arab *alloe*, héber *halal* 'fényes és keserű' szóra vezethetők vissza, akárcsak a francia *aloé* (uo.). A *tigris* előtag pedig a csíkos levelekre utal.

tigrisbegónia J. Begonia x boweri 'Tiger' (Szobanövények. Budapest, 1988, 54). Nemesítés eredménye ez a foltos, csíkos dísnövény, amely a több ezer fajt számláló *Begonia* nemzetséghez tartozik.

tigrisfarok luc J. Picea torano (P. 166). A névadás szemléleti alapja e fenyőfajta ága. A *luc* utótag, amely összetételben már 1255-ből adatható („Arborem *Luchfenew* uocatum”, OklSz.) a magyarban szláv, közelebről valószínűleg szerbhorvát eredetű; vö. szbhv. *luč* 'világító szilánk, fáklya; erdei fenyő, feketefenyő', szlovák *luč* 'ua.' (TESz. 2: 797).

tigrisfoltú búvárkosbor J. Stanhoepa tigrina (P. 57). A tudományos elnevezés utótagja a latin *tigrinus* 'színesen foltozott, tigriscsíkos' jelentésű, már Pliniusnál (13: 96) is szerepel. Ennek megfelelője az összetett magyar név jelzői előtagja. Hasonló a névadási szemlélet a **tigrisfoltos tulipán** J: Tulipa greigii (P. 257) és a **tigrisfű** J: Thysanolaena maxima (P. 249), valamint a **tigriszirom** J: Neomarcia caerulea (Növénykalauz. Hagymás és gumós növények. Budapest, 1998, 36) esetében.

tigriske, tigrislevel J. *Sansevieria trifasciata* (MNöv. 56). A liliumféle növénynemzetség szobanövénynek használt fajairól kapta a nevét, mert e fajok levelei harántcsíkosak, mint a tigris bundája. A *fácánlevél* (szanzavera, szanszevéria) a sárga csíkos leveleire utaló elnevezések. Némely fajtája csak töosztással tartja meg jellegzetes, sárga csíkozottságát, egyébként szürkésfehér haránt csíkozatuk van. A levelek csíkozottságát írja le a növény *zebrafü* (uo.) társneve is. Tudományos *Sansevieria* elnevezése Karl Peter Thunberg, svéd botanikustól származik, aki a genusnevet *Sansevierio* hercegének, Rajmond de *Sangronak* (1710–1771) a nevével alkotta meg.

tigrisliliom J. *Lilium tigrinum* (Surányi 267). R. 1911: *tigris lilium* 'ua.' (Nsz. 310), 1965: *tigrisliliom* 'ua.' (MNöv. 190). A Japánból származó lágy szárú dísznövény magyar neve szaknyelvi szó, a latin elnevezés tükörfordítása. Csakúgy, mint szó szerinti német megfelelője, a *Tigerlilie* 'Tigridia pavonia' (M. 574). A nemi *Tigridia* név (< latin *tigris*, gen. *tigridis* 'tigris' < görög *tígrisz*) szintén a virág tigrisbőrhez hasonló foltosságára utal. A több mint 2000 éve ismert feltűnő szépségű és a mérsékelt égövön is könnyen termesztethető dísznövény kínai neve *csüan-tan*, azaz 'csavart vörös', illetve *csen-csu-paj-ho*, azaz 'gyöngyös lilium' (Kósa–Varga 24). Ezek az elnevezések is leíró terminusok. A magyar *tigrisvirág* (Priszter 163) szintén a *Tigridia* neve, a német *Tigerblume* 'ua.' (PbF. 447) tükörfordítása. Egy régi angol forrásban már megvan a név: *floure of Tygris* 'Tigridus flos' (John Gerarde: *The herball or generall Historie of plantes*. London, 1636, Chap. 16).

tigrystalpú R. 1807: *tigrystalpú* (MFüvK. 362), *tigrystalpú perkáta* 'Ipomoea pes tigridis' (uo. 163), 1813: *tigrystalpú* (OrvF. 362). Diószegiék szóalkotása metaforikus terminus. A *tigrystalpú* a tudományos név latin *pes tigridis* utótagjának tükörfordítása.

tigristorok J. *Faucaria tuberculosa* (Priszter 163). Akár a növény német *Tigermaul*, *Tiger-rachen* neveinek, a magyar elnevezésnek is a latin *Faucaria* nemi név volt az alapja, amelyet a 'torok, gége' jelentésű lat. *fauces* szóból alkottak. A botanika szaknyelvében megvan a *Faucaria tigrina* szó szerinti megfelelő, továbbá a *Faucaria lupina*, illetve a *Faucaria felina* is (tulajdonképpen farkastorok és vadmacskatorok binominális terminusok). Ide tartozik a **tigrisszáj** 'Faucaria tigrina' (MNöv. 190) elnevezés is, amely egy egzotikus növény – latinból fordított – szaknyelvi „műneve”.

párdüfű J. *Cerinth minor* (MNöv. 180). R. 17. sz.: *párdüfű eöle fő* „Merghes főnek elsx neme”; *Aconitum pardalianches*; *Dolwurtz* (NépNyelv. 1935: 176), 1783: *párdüfű* 'Cerinth minor' (NclB. 334), 1807: *párdüfű* 'ua.' (MFüvK. 155), 1843: *párdüfű* 'ua.' (Bugát 337), 1873: *párdüfű* 'ua., kis szeplén' (Ballagi 2: 412), 1897: *párdügyilok* 'Doronicum pardalianches' (Pallas 16: 1143), 1908: *párdüfű* 'Cerinth minor' (Zelenyák 151), 1911: ua. (Nsz. 229). A névadásra vö. Diószegiéknél: „bokréája karimája, fogai hegyesek” (MFüvK. 155). A *Cerinth minor* levelei pettyesek, mint a párdüfű. A növény metaforikus *viaszfű* társneve – Benkő József révén – a németből való tükörfordítás eredménye; vö. R. 1783: *Wachsblume* 'ua.' (NclB. 334). Annak ellenére, hogy mérgező növény, óvatos adagolással természetesen gyógyfűként használták, erre utalnak a szeplőlapu társnevei: *Boldogasszony-csepegtettefű*, *forrasztófű*, *méregvonófü* (MNöv. 180).

párdügalóca J. *Amanita pantherina* (MNöv. 149). R. 1911: *párdügomba* 'ua.' (Nsz. 229), 1912: *párdü galóca* 'Amanita umbrina' (Képes Növény-atlasz. Budapest, 412), 1988: *párdügalóca* 'Amanita pantherina' (Krébecz J.: *Gomba-atlasz*. Budapest, 26), 1999: ua. (L. Hagara: *Gombák képes enc.* Prága, 186). A tudományos latin névből (*Amanita* [< görög *amanitesz* 'gomba'] előtag és *pantherina* utótag) fordított gombanevek folytatói több nyelvben is megtalálhatók; vö. például német *Thermpilz* 'ua.' (M. 404), amely szó szerint 'párdügomba' jelentésű. A magyarba a 20. század elején minden valószínűség szerint a németből mint közvetítő nyelvű került át az elnevezés. Veszélyes mérgező gomba, gyorsan hat. Méreganyaga a pantheridin. A **párdüpereszke** 'Tricholoma pardinum' (MNöv. 149) szintén mérgező, alpesi gomba neve.

párdügyilok J. *Doronicum* (Natter 192). R. 1897: *párdügyilok* 'Doronicum pardalianches' (Pallas 1144). A zergevirág társneve. Nyilván erősen mérgezőnek tartották az így elnevezett növényt. Az elnevezés angol megfelelőjének Natter-Nád a 'leopárdmérge' értelmezést adta.

párducliliom J. *Lilium pardalinum* (P. 162). Ennek a liliumnak a virágzatára, annak színére és párduefoltos mintájára utal a név, amely a binominális latin elnevezés tükörfelfejzése (*Lilium* 'liliom' és *pardalinum* < görög *pardalisz* 'párduc').

párducteve-nyakorján A Bugát Pál-féle természettudományi műnyelv egyik sikerületlen növényneve. Részben Szabó József fellépésének eredményeként a legtöbb ilyen növénynevalkotás terjedésének útját állták. A Nyr. (29: 16) hasábjain 1900-ban Móra Ferenc is kikel a *párducteve-nyakorján* ellen „Népies növénynevek a Kiskunság flórájában” című cikkének az elején.

párducvirág J. *Belamcanda chinensis* (MNöv. 149). Egzotikus növény „műneve”. Szintén újabb átvétel, tükörfordítással a németből való; vö. ném. *Pantherblume* 'ua.' (M. 404). Használatos a németben a növény *Leopardenblume* (Genaust 96) hasonneve is. A nőszirmfélék családjába tartozó nemzetségnek ez a nyáron virágzó tagja Hátsó-Indiától Japánig él. Elnevezése alakleíró, sárgás és pettyes virágszirmai szolgálnak a névadás szemléleti hátterül.

osztrigafa J. *Rhizophora mangle* (MNöv. 126). R. 1911: ua. (Nsz. 220). Az egzotikus mangrove-fa (< német *Mangrovebaum* 'ua.' /Genaust 535), csillárfa (MNöv. i. h.) egyik társneve. Latin *Rhizophora* (< görög *rhiza* 'gyökér'; *phorosz* 'tartó, hordó') nemzetségneve a mangrove jellegzetes gyökereire utal. A *mangle* faji nevét pedig a mangrove spanyol nevéből való, végső soron a növénynek az indonéz szigetvilágban használt *manggi-manggi* nevéből kölcsönözték.

büdös poloska J. *Cimicifuga foetida* (Nsz. 244). A latin nemi *Cimicifuga* (< lat. *cimex*, *cimicis* 'poloska') terminusból kerülhetett a magyar botanikai szaknyelvbe a *poloska* növénynevként. A növényt ugyanis intenzív szaga miatt poloskaüzöként használták. A *Cimicifuga europaea* a *poloskadög* (MNöv. 156) R. 1911: ua. (Nsz. 243), 1925: ua. (MF. 355), valamint a *poloskavész* (R. 1869: *bűzös poloskavész* 'Cimicifuga foetida' [Math. és TermtudKözl. 6: 196], 1872: ua. [FKéZK. 153], 1911: *poloskavész* [Nsz. 244]). További társneve a *csimaszkin*, *poloskafű* és a *poloskakín* (MF. 355), valamint a *poloskaüző* (R. 1845: ua. 'Cimicifuga' [Műsz. 357, 368]). A Pallas-lexikonban három hasonnev is olvasható 1897-ben: *poloskavész*, *poloskakín*, *poloskavesztő-fű* 'ua.' (14: 90). Mint az 1845-ös forrásban (Műsz. i. h.) Kováts Mihálytól olvasható: „iszonyú bűdösséget illatozó növény és a csimaz, vagy bűdösféreg ellen legjobb orvosságnak íratik”. A latin nemzetségnév tükörfordítása a *poloskaüző*, hiszen a *Cimicifuga* a 'poloska' jelentésű latin *cimex*, gen. *cimicis* és a *-fuga* 'üző' (fugare 'menekülésre kényszeríteni') szavakból alkották.

cigánypoloska N. ÚMTsz. 1: 693: *cigánypoloska* (Fk.gyarmat) 'némely növény szúrós, ragadós termése' | MTsz. 1: 229: *cigánypoloska* (Zemplén m. Szürnyeg) 'növény'. Hasonló a névadási szemlélet a *cigánytetű*, a *koldustetű*, a *cigánybolha* nevek esetében.

poloskafű J. 1. *poloskagyom*; 2. *poloskavész* (MNöv. 155). R. 1897: ua. 'Clematis erecta' (Pallas 14: 90), 1911: ua. 'Thlaspi' (Nsz. 243). N. NéprÉrt. 35: 81: *poloskafűj* (Göcsej, Zalabaksa) 'Briza media'. Szó szerinti német megfelelője a *Wanzengras* 'Aspidium filix-mas, Holcus lan., Ononis spin.' (M. 602). A névadás szemléleti hátterét l. a *palackféregfű* szócikkében.

poloskagyom J. *Bifora* (P. 208). N. Szabó-Péntek 56: ua. (Erdély). Egyéves, erősen szagos gyom. Záporok és jégeső után messze érzik kellemetlen, bűzös szaga. Levele összemorzsolva is átható büzt áraszt, ezért nevezték el a bűdös bogárról. Azonos névadási szemléletű a német *Wanzenkraut* 'Ononis spin., Actaea spic., Briza media' (M. 602) elnevezés. Az összetett szó 1621-ben fölbukkanó („*Gyom*: Gramen, Congeries vilium... noxiarum herbarum”, MA.) *gyom* utótagja csuvasos jellegű ótörök jövevényszó.

poloskakapor J. *Coriandrum sativum* (MNöv. 108). N. Tissier 79: *hímpoloska*, a *poloska férje*. Az illatos, szagos koriander társneve. A tudományos *Coriandrum* a görög *korisz* 'poloska' szón alapul, mert a koriandernek zöld állapotban erős poloskaszaga van. A zöld növényben és az éretlen termésekben ugyanis kellemetlen szagú aldehidek találhatók. Az éréssel azonban „erős javulás” kezdődik, végül a növény már illatszerek alapanyaga, intenzív illata, aromája később kellemessé válik. Többféle gyógybor összetételében megtalálható volt, az ital mámorító hatásának fo-

kozására használták. Napjainkban is különböző likőrök alapanyagaként szolgál, így például a baszk Izzarra, az alpesi Chartreuse vagy a karmeliták mézfű teája tartalmaz koriándert.

A név származásából arra következtethetünk, hogy már időszámításunk előtt is termesztették a növényt, és étkezés, gyógyítás céljára használták. Többek között említi Theophrasztosz, Hippokratész, Dioszkuridész és Plinius az ókorban, majd I. (Jámbor) Lajos (Kapitulárek, 795-ben) és Nagy Károly is (Leltárok c. kézirata, 812-ben). A 15. századtól szinte egész Európában termesztették.

poloskakosbor J. *Orchis coriophora* = poloskaszagú kosbor (MNöv. 156). R. 1909: ua. 'Orchis' (Graumann 97), 1982: *poloskaszagú kosbor* 'Orchis coriophora' (Csapody I.: Védett növ. Budapest, 286), 1987: ua. (Weeds 1187). Román megfelelője a *plosnișoasă* 'ua.' (uo.). A növény jellegzetes szaga a névadás magyarázata. A *poloskakosbor* hasonneve a **palackakosbor** R. 1843: *palackza kosbor* 'Orchis coriophora' (Bugát 251), 1864: ua. (Gönczy 51).

poloskaszem J. *Coreopsis* (MNöv. 179). A szépecske idetartozó társnevei még a *leányszem*, a *menyecskeszem* és a *szépszeművirág* (uo.). Az előbbieket a német *Mädchenauge* 'ua.' (PbF. 138), azaz 'leányszem' tükörfordításai. A német növénynév azonban hibás fordítás eredménye a görög *kóré* 'leány' és az *opsz* 'szem' szavak alapján, így a felsorolt magyar elnevezések sem tükrözik a névadás eredeti szemléleti alapját. A név ugyan metaforikus terminus eredetileg, a *poloskaszem* maga ugyanis a latin *coreopsis* (< görög *korisz* 'poloska'; *opszisz* 'kinézni') szó mintájára jött létre Linné révén, de – akár a latin névé – ennek is a magvak poloskához hasonló volta a motivációja. Hasonlóan idegen az eredeti névadási szemlélettől Diószegiék *magszigony* elnevezése (1807), amely a termés különös alakjára vonatkozik, vagy Pest vármegye néhai főorvosának, a növénytant is író és a növénynevek terén merész nyelvújítónak bizonyuló Barra István névadása (1841), a *bécsike*. Ez a virág sárga-fekete színéből eredhet esetleg, de inkább úgy magyarázható, hogy a kedves kerti virág Bécsen keresztül jutott hozzánk.

poloskavirág J. *Thlaspi arvense* (Ethn. 87: 211). Erdélyben, a háromszéki Árapatakon használatos, szagra utaló nyelvjárási elnevezése a tarsóka, tarsolyfű növénynek. A Magyar Fűvész Könyvben, 1807-ben olvasható először a *Thlaspi tarsóka* és *tarsolyfű* neve. A németből való *tarsoly* 'lapos táská, pénztárca' jövevényszóval függ össze etimológiailag, a magházra utal az elnevezés. A növény német neve is *Täschelkraut* (Genaust 641), azaz táskafű. Tudományos nemzetsége a 'szétnyomni' jelentésű görög *thla-ein* szóból való, szintén a tömör, lapos magházra vonatkozik. Társneve a *békakása* nyelvjárási elnevezés (Nép és Nyelv | ÚMTsz. | SzegSz.) és a régtől adatható *nyűfű* (R. 1783: NclB., 1807: MFüvK., 1843: Bugát, 1911: Nsz., 1925: HGy.).

A NEM KÖZISMERT RÖVIDÍTÉSEK FELOLDÁSA

Barra = Barra István: *Növénytan*. Pest, 1841.

Csapó = Csapó József: *Új füves és virágos magyar kert*. Pozsony, 1775.

Ért. = *Értekezések a nyelv- és széptudományi osztály köréből*. (MTA) Pest, 1870/7: 65–76.

FK. = Beythe András: *Fives kxn*. Németújvár, 1595.

FKézK. = Hazslinszky Frigyes: *Magyarhon edényes növényeinek fűvészeti kézikönyve*. Pest, 1872.

FMF. = Sajó Endre: *Francia-magyar mezőgazdasági szakszótár*. Budapest, 1987.

Genaust = H. Genaust: *Etymologisches Wörterbuch*. Basel–Boston–Berlin, 1966.

Gönczy = Gönczy Pál: *Pestmegye és tájéka viránya*. Pest, 1864.

Graumann = Graumann Sándor: *A magyar növénynevek szótára*. Langensalza, 1909.

Gyógysz. = *Gyógyszerészet*. Bukarest, 1956–. i. h.: 1991. (35. évf.).

Herbarium = Melius Juhász Péter: *Herbarium a fának fveknec nevekrxl, természetekrl és hafnairoi*. Kolozsvár, 1578.

HGy. = Magyary Kossa Gyula: *Hazai gyógynövények*. Budapest, 1925.

KertLap. = Kertészeti Lapok. Bp., 1885–.

Kósa–Varga = Kósa G.–Varga E.: *Kína kerti virágai*. Budapest, 1986.

- LexBud. = *Lexicon valachio – latino – hungarico – germanicum*. Budae, 1825.
M. = H. Marzell: *Alphabetisches Vezzeichnis der deutschen Pflanzennamen*. Leipzig, 1957.
MF. = Jávorka Sándor: *Magyar flóra*. Budapest, 1924–1925.
MFüvK. = Diószegi S.–Fazekas M.: *Magyar Fűvész Könyv*. Debrecen, 1807.
MNöv. = Csapody V.–Priszter Sz.: *Magyar növénynevek szótára*. Budapest, 1966.
MoK. = *Magyarország kultúrflórája*. Budapest, 1959.
Műsz. = Kováts Mihály: *Háromnyelvű fejtő műszótár*. Buda, 1845.
Natter = Natter-Nád Miksa: *Virágos könyv*. Budapest, 1939.
NclB. = Benkő József: *Nomenclatura botanica*. (in Magyar Könyvház I.) Pozsony, 1783.
Nsz. = Cserey Adolf: *Növényiszótár*. Budapest, 1911.
OrvF. = Diószegi Sámuel: *Orvosi Fűvész Könyv*. Debrecen, 1813.
P. = Priszter Szaniszló: *Növényneveink*. Budapest, 1998.
PbF. = R. Schubert–G. Wagner: *Pflanzennamen und botanische Fachwörter*. Leipzig, 1988.
PE. = Pannon Enciklopédia. *Magyarország növényvilága*. Budapest, 1995.
Péntek–Szabó = Péntek J.–Szabó A.: *Ember és növényvilág*. Bukarest, 1985.
PPNomH. = Pápai P.F. följegyzései: *Nomenclatura Herbarum*. Anno 1706 (in Nyr. 29: 363–66).
Szabó–Péntek = Szabó A.–Péntek J.: *Ezerjófű*. Budapest, 1996.
Tissier = A. Tissier: *A nemi vágyat serkentő növények*. Budapest, 1999.
Váli = Váli Mihály: *Házi orvosi szótáratska*. Győr, 1792.
Veszelszki = Veszelszki Antal: *A' növény-plánták' országából való erdei, és mezei gyűjtemény*. Pesth, 1798.
Weeds = Williams, G.–Hunyadi K.: *Dictionary of Weeds of Eastern Europe*. Budapest, 1987.
Zelenyák = Zelenyák J.: *A gyógynövények hatása és használata*. Budapest, 1908.
Zelnik = Halász Zelnik Katalin: *Moldvai csángó növénynevek* [CsopNyelvDolg. 36]. Budapest, 1987.

Rácz János